

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ

Зоя ЗАГИНЕЙ

начальник відділу науково-методичного забезпечення прокурорської діяльності у сфері запобігання та протидії корупції
Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України,
доктор юридичних наук, доцент
trostuk@ukr.net

Ольга ПЕНЯЗЬКОВА

аспірант Київського університету права НАН України
olgapenyazkova@mail.ru

УДК 343.222:349.4

ЗЕМЛІ ВОДНОГО ФОНДУ ЯК ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 239-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Кримінальний кодекс України (КК України) у 2009 році було доповнено статтею 239-2, в якій передбачається відповідальність за незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах [1]. У цій статті криміналізовано незаконне заволодіння поверхневим (грунтовим) шаром земель водного фонду в особливо великих розмірах. Кваліфікуючими ознаками цього складу злочину передбачено: повторність, вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб (ч. 2) та спричинення тяжких наслідків (ч. 3). У пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо відповідальності за правопорушення стосовно земель водного фонду)» вказано, що розробка проекту Закону обумовлена необхідністю встановлення на законодавчому рівні заборони стосовно штучного утворення земельної

ділянки, особливо у межах прибережних захисних смуг та зонах особливого режиму використання земель (намив, засипка чи іншим чином штучне утворення земельної ділянки) без оформлення необхідної проектної документації та отримання дозволу на проведення таких робіт. Наразі прогалини чинного законодавства унеможливають кваліфікацію правоохоронними органами як злочину або адміністративно-правового делікту незаконних дій стосовно земель водного фонду, зокрема змін рельєфу цих земель та незаконного ними заволодіння [2]. Отже, криміналізація незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах мала належне соціальне та правове підґрунтя та в цілому відповідала факторам криміналізації. Предметом злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України, відповідно до назви є землі водного фонду. Водночас у ч. 1 цієї статті вказана озна-

ка складу злочину конкретизується і ним визнається поверхневий (грунтовий) шар земель водного фонду в особливо великих розмірах. Таким чином, для кваліфікації за ст. 239-2 КК України важливим аспектом є правильність установлення предмета цього складу злочину.

У теорії кримінального права питання характеристики предмета злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України, детально не досліджувалося. Зазвичай відповідна характеристика дається у науково-практичних коментарях КК України та у підручниках з кримінального права. Зі спеціальних кримінально-правових досліджень ознак складу незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах варто виокремити праці таких науковців, як О.В. Буцко, О.О. Дудоров, М.В. Кумановський, В.К. Матвійчук, О.М. Шульга. У земельному та водному праві правовий режим земель водного фонду досліджували, зокрема, В.І. Андрейцев, А.П. Гетьман, О.М. Дроваль, В.В. Костицький, П.Ф. Кулинич, Н.Р. Малишева, С.М. Міненко, В.І. Семчик, В.Л. Мунтян, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга. Відтак, важливо з урахуванням спеціальних знань у сфері земельного та водного права встановити зміст поняття «землі водного фонду» («поверхневий (грунтовий) шар земель водного фонду») як предмета злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України, який є обов'язковою ознакою цього складу злочину. Зауважимо, що правове регулювання суспільних відносин у сфері використання земель водного фонду, за визначенням П.Ф. Кулинич, регулюється «двогалузевим правовим полем» та характеризується наявністю правових норм та правових міжгалузевих понять, оскільки передача в користування замкнених водних об'єктів (ставів, озер, інших водойм) оформлюється як передача в оренду земельної ділянки, що включає дно водойми та прибережну смугу навколоводної поверхні [3, с. 217].

Мета статті полягає у встановленні змісту поняття «землі водного фонду» («поверхневий (грунтовий) шар земель водного фонду»), що застосовується для позначення предмета злочину у ст. 239-2 КК України,

з використанням спеціальних наукових знань у галузі земельного та водного права.

Насамперед зауважимо, що у назві та диспозиції ст. 239-2 КК України предмет злочину позначений різними назвами: землі водного фонду (назва ст. 239-2) та поверхневий (грунтовий) шар земель водного фонду (ч. 1 ст. 239-2). Очевидно, що у такому разі відповідні поняття будуть співвідноситися як ціле (що використовується у назві статті) та його частина (що використовується у диспозиції ч. 1 статті), що є недоліком нормотворчої техніки. Крім того, окреслена ситуація порушує вимогу до назв статей у КК України щодо їх співвідносності, за якої назва статті повинна відповідати його змісту [4, с. 73]. На вказану проблему вже звертав увагу М.В. Кумановський, на думку якого таку «розбіжність слід виправити шляхом удосконалення назви цієї статті з викладенням у такій редакції: «Незаконне заволодіння поверхневим (грунтовим) шаром земель водного фонду» [5, с. 130]. Погоджуємося з цим автором у тому, що назву ст. 239-2 КК України доцільно змінити, привівши її у відповідність із найменуванням предмета злочину, передбаченого у диспозиції цієї статті.

Характеризуючи предмет злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України, насамперед слід керуватися призначенням земель водного фонду, які мають водоохоронне значення. Як вказує О.М. Дроваль, ці землі, «по-перше, виконуючи свою спеціальну функцію, слугують захисним бар'єром водних об'єктів від шкідливої дії зовнішнього середовища як природного, так і антропогенного характеру. По-друге, землі водного фонду призначені для збереження і раціонального використання гідроресурсів, виправдовуючи своє місце в екосистемі. По-третє, вони є вмістилищем для водних об'єктів, а також зоною водозбору. Саме в результаті цих особливостей землі водного фонду утворюють захисний природний (ландшафтний) бар'єр для водних об'єктів» [6, с. 38].

У Земельному кодексі України (ЗК України) виокремлено землі водного фонду, до яких віднесено землі, зайняті морями, річками, озерами, водосховищами, іншими

водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами; прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами; гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них; береговими смугами водних шляхів; штучно створеними земельними ділянками в межах акваторій морських портів (ст. 58) [7]. Майже таке ж положення відтворене у ст. 4 Водного кодексу України (ВК України) [8]. Слід звернути увагу, що перелік земель водного фонду дещо інший у вказаних вище нормативних актах. Оскільки це не є предметом нашого дослідження, пропонувати зміни до регулятивного законодавства України в цій частині не будемо. Проаналізувавши склад земель водного фонду, доходимо висновку, що ці землі можна поділити на два види: землі водного фонду, безпосередньо покриті водою, та землі водного фонду, прилеглі до водойм, які призначені для використання та охорони вод. Таким чином, межа земель водного фонду не збігається із зовнішньою межею поверхневого водного об'єкта. До цих земель належить як дно, так і земна поверхня навколо водойми, яка безпосередньо до неї прилягає і є надводним продовженням дна.

До земель водного фонду відносять також землі, зайняті прибережними захисними смугами вздовж морів, річок і навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами; береговими смугами водних шляхів; виділені під смуги відведення для гідротехнічних та інших водогосподарських споруд і каналів. Вони призначені головним чином для охорони об'єктів від забруднення, засмічення, виснаження та здійснення певної господарської діяльності, пов'язаної з використанням водних об'єктів [9, с. 432].

На думку С.М. Міненко, «базовою ознакою, яка обумовлює виділення земель водного фонду в самостійну категорію, є спеціальне і свого роду єдине призначення земель водного фонду – забезпечення охорони і раціонального використання водних ресурсів нашої країни» [10, с. 20]. Окрім того, землі водного фонду є зоною взаємного переходу суші і водного середовища

існування. Про проміжний характер цієї зони можна судити з повеней, підтоплень, приливно-відливних явищ тощо. На цих землях містяться цінні заливні, наносні та болотні ґрунти. Крім того, водні маси містять лікувальні грязі, солі, вапняк, торф, озерні відкладення тощо [11, с. 174].

Відповідно до наказу Державного комітету України по земельних ресурсах України від 23 липня 2010 року № 548 «Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель» у складі земель водного фонду виділяють такі земельні ділянки: для експлуатації та догляду за водними об'єктами, для облаштування та догляду за прибережними захисними смугами, для експлуатації та догляду за смугами відведення, для експлуатації та догляду за гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами і каналами, для догляду за береговими смугами водних шляхів, для сінокошіння, для рибогосподарських та культурно-оздоровчих потреб, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, для проведення науково-дослідних робіт, для будівництва та експлуатації гідротехнічних, гідрометричних та лінійних споруд, для будівництва та експлуатації санаторіїв та інших лікувально-оздоровчих закладів у межах прибережних захисних смуг морів, морських заток і лиманів [12].

Зауважимо, що землі водного фонду повинні характеризуватися такою обов'язковою ознакою, як розташування на них водойм природного та штучного походження. Важливою ознакою будь-якого водного об'єкта є збереження гідравлічного зв'язку з іншими водними об'єктами. Гідроізолювані водні об'єкти (наприклад, басейни) не належать до водних об'єктів. Окрім того, водний об'єкт повинен характеризуватися такою ознакою, як постійність. Відтак, до водних об'єктів не можна відносити скупчення вод на поверхні або в надрах протягом нетривалого часу (наприклад, скупчення дощової води). Водні об'єкти повинні обліковуватися як такі. У тому випадку, якщо певні водойми обліковуються як майно певного підприємства, установи, організації, вони водними об'єктами не визнаються. В.І. Семчик стверджує, що не належать до земель

водного фонду і земельні ділянки, на яких розташовані штучні плавальні басейни, системи комунальних та промислових водопроводів тощо [13, с. 579]. На наш погляд, до земель водного фонду слід відносити й дно та прилеглі береги внутрішніх морів і територіального моря.

Не всі водні об'єкти складаються з земель водного фонду. Йдеться про підземні води та джерела. Природним ложем для таких водних об'єктів є не земна поверхня, а надра. Таким чином, охорона і використання таких водних об'єктів забезпечуються нормами не земельного законодавства, а законодавства про надра [13, с. 579].

Окрім того, для встановлення предмета злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України, слід розмежовувати статус земельних ділянок, оскільки землі, вкриті водами або пов'язані з ними, можуть належати до будь-якої категорії земель. Тому для кримінально-правової кваліфікації за ст. 239-2 КК України важливо розмежувати правовий режим земель водного фонду від земель сільськогосподарського призначення, земель житлової та громадської забудови, земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель лісогосподарського призначення, земель водного фонду від земель промисловості, транспорту (зокрема водного), зв'язку, енергетики та оборони. С.М. Міненко критеріями відмежування земель водного фонду від інших категорій земель називає такі: «землі водного фонду є місцезрештуванням різноманітних водних об'єктів; землі водного фонду мають водоохоронне значення; землі водного фонду є просторово-територіальним базисом для розміщення гідротехнічних та інших водогосподарських споруд, необхідних для забезпечення питних та побутових потреб населення України у воді, а також водних потреб різних галузей економіки України» [10, с. 7]. Відповідно, посягання на поверхневий шар цих земель не буде утворювати складу злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України.

Формулювання предмета злочину у диспозиції ч. 1 ст. 239-2 КК України дає підстави стверджувати, що ґрунтовий покрив та

поверхневий шар земель – це взаємозамінні поняття, що мають тотожний зміст, оскільки законодавець для формулювання предмета злочину використовує дужки, в які поміщено другий термінологічний зворот (поверхневий шар). На думку П. Берзіна та А. Мірошніченка, поняття «поверхневий» та «ґрунтовий» є рівнозначними [14, с. 6]. Погодитися з таким підходом складно. Адже у земельному законодавстві України ґрунтовий покрив вважається частиною земельної ділянки. Так, згідно з ч. 2 ст. 79 ЗК України право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (ґрунтовий) шар [7]. У цьому Кодексі також вживаються такі схожі термінологічні звороти: «ґрунт» (п. «г» ч. 1 ст. 91, п. «а» ч. 1 ст. 150), «ґрунтовий покрив» (п. «г» ч. 1 ст. 156, ч.ч. 1, 3 ст. 166, ч. 2 ст. 168), «поверхневий шар ґрунту» (ч. 3 ст. 168), «родючий шар ґрунту» (п. «б» ч. 1 ст. 143, п. «и» ч. 1 ст. 211). Водночас ґрунтовий покрив і земельні ділянки визнаються як такі, що можуть бути відділені один від одного. Наприклад, у ч. 3 ст. 166 ЗК України вказано, що ділянка може бути без ґрунтового покриву, що передбачає проведення рекультивациі порушених земель. В інших нормативно-правових актах земельного законодавства України використовуються такі термінологічні звороти: «родючий шар ґрунту», «ґрунтовий покрив» [15], «ґрунтовий покрив (родючий шар ґрунту) земельної ділянки» [16]. У Порядку видачі на анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунтів) земельних ділянок встановлено, що ґрунтовий покрив земельних ділянок – це поверхневий шар ґрунту, який характеризується родючістю (ст. 2) [16]. Окрім того, у Законі України «Про охорону земель» встановлено, що ґрунт – це природно-історичне органо-мінеральне тіло, що утворилося на поверхні земної кори і є осередком найбільшої концентрації живих речовин, основою життя та розвитку людства завдяки найціннішій своїй властивості – родючості, а ґрунтова маса – це знятий родючий шар ґрунту (ст. 1) [17].

М.В. Кумановський зазначає, що законодавець, вказуючи у диспозиції ч. 1 ст. 239-2 КК України на ґрунтовий покрив,

намагається уточнити термін «поверхневий шар», оскільки на території України є багато водойм, дно яких складається із суцільного каменю. А кримінально-правовій охороні підлягає не будь-який поверхневий шар водних об'єктів, а його ґрунтовий шар [5, с. 131].

Землі водного фонду характеризуються відповідним правовим режимом, який визначається ЗК України. З аналізу законодавчих положень вбачається, що у них обмежується розмір та вид земель водного фонду, що можуть бути передані в приватну власність (п. 4 ст. 84, ст. 59 ЗК України), а також у комунальну власність (ч. 2 ст. 5 ВК України). Державна форма власності є домінуючою щодо земель водного фонду. Згідно з п. 3 ст. 84 ЗК України землі під водними об'єктами загальнодержавного значення не можуть передаватися у комунальну власність. Відповідно до ч. 1 ст. 5 ВК України до водних об'єктів загальнодержавного значення належать: 1) внутрішні морські води та територіальне море; 2) підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання; 3) поверхневі води (озера, водосховища, річки, канали), що перебувають і використовуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків; 4) водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також ті, що належать до категорії лікувальних [8]. Водночас земельним законодавством України обмежене й коло осіб, яким надано право користування землями водного фонду. Так, за рішенням органів виконавчої влади або місцевого самоврядування землі водного фонду, що належать до державної чи комунальної власності, надаються у постійне користування державним водогосподарським організаціям для цілей, передбачених п. 3 ст. 59 ЗК України, а саме: для догляду за водними об'єктами, прибережними захисними смугами, смугами відведення, береговими смугами водних шляхів, гідротехнічними спорудами тощо. Відповідно до ч. 1 ст. 51 ВК України у користування на умовах оренди водні об'єкти (їх частини) місцевого значення та ставки, що перебувають у басейнах річок загальнодержавного значення, можуть

надаватися водокористувачам лише для виробництва, виробництва сільськогосподарської і промислової продукції, а також у лікувальних і оздоровчих цілях. Передача орендарем права на оренду водного об'єкта (чи його частини) іншим суб'єктам господарювання забороняється [8]. Право водокористування на умовах оренди оформляється договором, погодженим із державними органами охорони навколишнього природного середовища та водного господарства. Згідно зі ст. 59 ЗК України у тимчасове користування за погодженням із постійними користувачами земельні ділянки прибережних захисних смуг, смуг відведення та берегових смуг водних шляхів можуть надаватися підприємствам, установам, організаціям, об'єднанням громадян, релігійним організаціям, громадянам України, іноземним юридичним та фізичним особам для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей. Користування цими ділянками у зазначених цілях здійснюється з урахуванням вимог щодо охорони річок і водойм від забруднення, засмічення та замулення, а також із додержанням правил архітектури планування приміських зон та санітарних вимог [7].

Деякі науковці у сфері земельного права пропонують визначення та виокремлюють істотні ознаки земель водного фонду. Так, на думку О.М. Дроваль, «землі водного фонду – це водокриті землі (покриті водою більшу частину року), болота, острови, а також землі, призначені для використання, обслуговування та охорони водних об'єктів і водогосподарських споруд (пристроїв), які надаються фізичним і юридичним особам на праві власності, оренди, постійного користування для використання їх за цільовим призначенням» [6, с. 58–59]. С.М. Міненко вказує на такі ознаки поняття «землі водного фонду»: «по-перше, землі водного фонду – це земельні ділянки, що є місцезнаходженням різноманітних водних об'єктів (водотоків і водойм природного та штучного походження). По-друге, це землі, що є просторово-територіальним базисом для розміщення гідротехнічних та інших водогосподарських споруд, необхідних для забезпечення питних та побутових потреб

населення України у воді, а також водних потреб різних галузей економіки України (сільське та рибне господарство, промисловість, енергетика, транспорт тощо). Зазначені вище ознаки вказують на легальну можливість використання земель водного фонду. Проте вони не є безумовною ознакою для зарахування земель до цієї категорії, адже ці ознаки притаманні й землям інших категорій, на яких розташовані водні об'єкти» [10, с. 45]. Окрім того, вчені-криміналісти виокремлюють ознаки предмета злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України. М.В. Кумановський пропонує поверхневий (грунтовий) шар земель водного фонду характеризувати за такими ознаками: 1) належність до земель з окремим (особливим) цільовим призначенням – земель водного фонду як складової літосфери; 2) державно-правове регулювання із притаманним імперативним методом; 3) поверхневість; 4) родючість; 5) невіддільність; 6) особливо великий розмір; 7) водоохоронне і водообслуговуюче значення [5, с. 134].

Не можемо погодитися з усіма вказаними ознаками предмета злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України. Так, сумнівними видаються перші дві ознаки. Адже вказівка на належність до земель з особливим призначенням відображається у найменуванні предмета злочину, а державно-правове регулювання із притаманним імперативним методом характеризує не ознаку земель водного фонду, а відповідну галузь права. Окрім того, не вважаємо за доцільне виокремлювати ознакою земель водного фонду як предмета злочину родючість, оскільки, як було зазначено на початку цієї статті, для цієї ознаки складу злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України, характерним є водоохоронне значення земель водного фонду у забезпеченні охорони та раціонального використання водних ресурсів країни. Відтак шкода порядку суспільних відносин, що поставлені під охорону цієї кримінально-правової норми, спричиняється заволонінням не родючим ґрунтовим покривом земель водного фонду, а їх поверхневим шаром (незалежно від родючості), що призводить до суттєвого порушення структури водного об'єкта, погіршення його корисних властивостей та зниження економічної

цінності. Підтвердження такого висновку знаходимо і в судовій практиці. У трьох вироках з Єдиного державного реєстру судових рішень предметом злочину були: морський пісок з прибережної захисної полоси вздовж Азовського моря (вирок Генічеського районного суду Херсонської області від 27 лютого 2013 року) [18], піщано-гравійна суміш з русла річки Дністер (вирок Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 21 червня 2013 року) [19], пісок з русла річки Рось (вирок Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 20 червня 2014 року) [20].

Ураховуючи викладене вище, вважаємо, що поверхневий шар земель водного фонду як предмет злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України, характеризується наступними ознаками: 1) водоохоронна функція земель (забезпечення охорони і раціонального використання водних ресурсів держави); 2) належність до вказаних земель, безпосередньо покритих водою, а також земель, прилеглих до водойм, які призначені для використання та охорони вод (прибережні захисні смуги); 3) розташування на цих землях водойм природного та штучного походження, що зберігають гідравлічний зв'язок з іншими водними об'єктами; 4) вказані землі не належать до інших видів земель (зокрема, до земель сільськогосподарського призначення, земель житлової та громадської забудови, земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель лісгосподарського призначення, земель водного фонду від земель промисловості, транспорту (зокрема, водного), зв'язку, енергетики та оборони); 5) землі надані фізичним або юридичним особам на праві власності, оренди, постійного користування для використання їх за цільовим призначенням; 6) поверхневість (предметом злочину є не землі водного фонду загалом, а поверхневий шар земельної ділянки, що належить до земель водного фонду).

Висновки, одержані в результаті дослідження, можуть бути використані під час подальшого аналізу проблем кримінально-правової охорони земель водного фонду в Україні.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення у сфері довкілля: Закон України від 5 листопада 2009 року № 1708-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1708-17>
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо відповідальності за правопорушення стосовно земель водного фонду)» від 27 листопада 2008 року (реєстр. № 3417) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=33794
3. Кулинич П.Ф. Земельна ділянка як об'єкт правових відносин: поняття, ознаки, види / П.Ф. Кулинич // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 3. – С. 215–219.
4. Тростюк З.А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: моногр. / З.А. Тростюк. – К.: Атіка, 2003. – 144 с.
5. Кумановський М.В. Проблема предмета злочину, передбаченого ст. 239-2 КК України (Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах) / М.В. Кумановський // Право і безпека. – 2013. – № 1. – С. 128–134.
6. Дроваль О.М. Правовий режим земель водного фонду України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Дроваль Ольга Миколаївна; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. – Х., 2016. – 226 с.
7. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
8. Водний кодекс України: Закон України від 6 червня 1995 року № 213/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>
9. Земельне право: підруч. / за ред. М.В. Шульги. – Х.: Право, 2013. – 520 с.
10. Міненко С.М. Правове регулювання охорони та використання земель водного фонду України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Міненко Сандра Миколаївна; Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2016. – 225 с.
11. Левківський С.С. Раціональне використання і охорона водних ресурсів: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.С. Левківський, М.М. Падун; голов. ред. Т.В. Ковтуненко. – К.: Либідь, 2006. – 278 с.
12. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель: наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 23 липня 2010 року № 548 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 85. – С. 110. – Ст. 3006, код акта 53279/2010.
13. Семчик В.І. Земельне право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.І. Семчик, П.Ф. Кулинич, М.В. Шульга. – К.: Ін Юре, 2008. – 600 с.
14. Берзін П. Про законодавчі потуги вирішувати уявні проблеми в кримінальному праві / П. Берзін, А. Мірошниченко // Юридичний вісник України. – 2012. – № 24. – С. 16.
15. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 року № 963-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/963-15>
16. Порядок видачі на анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунтів) земельних ділянок, затверджений наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 4 січня 2005 року № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0070-05>
17. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року № 962-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/962-15>
18. Вирок Генічеського районного суду Херсонської області від 27 лютого 2013 року. Справа № 2107/4594/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29837115>
19. Вирок Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 21 червня 2013 року. Справа № 345/3361/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32010634>
20. Вирок Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 20 червня 2014 року. Справа № 357/7563/14-к. Провадження № 1-кп/357/512/14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39545520>

Зоя ЗАГИНЕЙ,
Ольга ПЕНЯЗЬКОВА

**ЗЕМЛІ ВОДНОГО ФОНДУ ЯК ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 239-2
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Досліджено предмет злочину, передбаченого ст. 239-2 «Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах» Кримінального кодексу України. На підставі аналізу земельного та водного законодавства України виокремлено та охарактеризовано суттєві ознаки поняття «землі водного фонду України».

Ключові слова: водний фонд; землі; землі водного фонду; поверхневий шар земель водного фонду; ґрунтовий шар земель водного фонду; предмет злочину.

Зоя ЗАГИНЕЙ,
Ольга ПЕНЯЗЬКОВА

**ЗЕМЛИ ВОДНОГО ФОНДА КАК ПРЕДМЕТ ПРЕСТУПЛЕНИЯ,
ПРЕДУСМОТРЕННОГО СТАТЬЕЙ 239-2
УГОЛОВНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ**

Исследован предмет преступления, предусмотренного статьей 239-2 «Незаконное завладение землями водного фонда в особо крупных размерах» Уголовного кодекса Украины. На основании анализа земельного и водного законодательства Украины выделены и охарактеризованы существенные признаки понятия «земли водного фонда Украины».

Ключевые слова: водный фонд; земли; земли водного фонда; поверхностный слой земель водного фонда; почвенный слой земель водного фонда; предмет преступления.

Zoia ZAHYNEI,
Olha PIENIAZKOVA

**LAND OF WATER FUND AS SUBJECT OF CRIME UNDER
ARTICLE 239-2 CRIMINAL CODE OF UKRAINE**

The subject of the crime provided for in Article 239-2 «Illegal seizure of the water fund in especially large amounts» by the Criminal Code of Ukraine is investigated. On the basis of the study of land and water legislation of Ukraine, significant signs of the concept of «land of the water fund of Ukraine» have been singled out and characterized.

Keywords: water fund; land; lands of the water fund; the surface layer of the water fund lands; the soil layer of the water fund lands; the crime subject.

